

Remiss: Europeiska kommissionens förslag till dataskyddsförordning

Europeiska kommissionens förslag till dataskyddsförordning, KOM (2012) 11 slutlig (Ju2012/0000/L6)

Sveriges Tidskrifter är landets största branschorganisation inom medieområdet med ca 380 tidskrifter som medlemmar. Vi värnar en mångfald av medier, professionell journalistik samt en fri och tillgänglig press. Organisationen är representerad i Pressens samarbetsnämnd och delfinansierar Allmänhetens pressombudsman (PO) samt Pressens opinionsnämnd (POn).

Sammanfattning

Kommissionens förslag till förordning skulle få genomgripande inverkan på den publicistiska verksamhetens alla delar, som pressfrihet, journalistisk praxis, marknadsföring och distribution. Det ställer extraordinära krav på kommissionens förslag till förordning; krav förslaget inte lever upp till. Förslaget är på flera punkter illa anpassat till verkligheten. Det innebär inskränkningar i möjligheterna för landets tidskrifter att bedriva en effektiv journalistisk verksamhet och att kommunicera med sina läsare, vilka enligt opinionsinstitutet Sifo omfattar 92 procent av Sveriges vuxna befolkning (Orvesto Konsument 2011). Sveriges Tidskrifter förordar en fortsatt reglering via direktiv.

En fri, oberoende och tillgänglig press utgör grunden för ett demokratiskt samhälle

Om Sveriges utgivare och publicister även i fortsättningen skall kunna bedriva en professionell och trovärdig journalistisk verksamhet måste de omfattas av vissa undantag från dataskyddsreglerna. I den journalistiska praktiken ingår bland annat research inför artiklar, nyhets sammanställningar, grävjobb, dataradering, arkivering och redigering – oavsett om materialet publiceras eller ej. I alla dessa led kan det vara aktuellt med hantering av personuppgifter. Journalistikens grundläggande och demokratiska uppdrag måste genomsyra de regler i förslaget som omfattar journalistisk verksamhet.

I dag regleras persondataskyddet i ett direktiv (95/46/EC), som nu föreslås bli ersatt av en förordning. Eftersom det är en förordning är den direkt tillämplig i svensk rätt och har företräde framför svensk författning. En förordning kan många gånger vara att föredra, men inte på det här området. Här behövs det utrymme för flexibilitet och hänsynstagande till förhållandena i de enskilda medlemsstaterna. För Sveriges del har detta varit mycket tydligt när det gäller att garantera att tryck- och yttrandefriheten och offentlighetsprincipen inte inskränks. Sveriges Tidskrifter ser särskilt allvarligt på att undantagen och skyddet för press- och yttrandefrihetsfrågor blir otydligare i och med förslaget till förordning. I en eventuell framtida förordning måste det tydligt framgå hur den svenska offentlighetsprincipen och vår grundläggande press- och yttrandefrihet skall säkerställas i samma omfattning som i dag.

Vikten av att ge publicister möjligheter att sprida massmedier till medborgare, företag och organisationer för att uppfylla det demokratiska uppdraget, mediemångfald och konsumentens rätt att välja

För att våra medlemmar skall kunna uppfylla sina demokratiska samhällsuppgifter, som information, opinionsbildning och granskning, måste deras möjligheter till spridning säkerställas. Här spelar direktmarknadsföringen en avgörande roll. I förslaget till förordning klargörs att datainnehavare, som tidskriftsutgivare, har ett legitimt intresse av att skicka prenumerationserbudanden till presumtiva läsare utan att ha inhämtat ett samtycke i förväg (artikel 6[1][f]). Mottagaren har rätt att avsäga sig (artikel 19) framtida erbjudanden och kommunikation enligt den så kallade opt-out-principen. Förslaget utsträcker inte det legitima intresset till tredje part, vilket nuvarande direktiv gör (artikel 7 [f]). Förslaget riskerar därmed att undanrycka möjligheten för utgivare att erhålla relevanta adresser (även inom den egna koncernen) i syfte att kontakta nya läsare, som de vet sannolikt är intresserade av deras tidskrifter och magasin. Problemet är särskilt stort för mindre utgivare, till exempel kultur- och samhällstidskrifter, som vare sig har råd med stora utskick av oadresserad direktreklam eller omfattande annonskampanjer.

När vi talar med flera av våra medlemsförlag uppger de att cirka 95 procent av alla prenumerationer sker via adresserad direktreklam och att cirka 40 procent av alla nytecknade prenumerationer kommer från adresserad direktreklam. Om förslaget blir verklighet finns alltså en risk att läsningen av bland annat kultur-, samhälls-,

bransch- och specialtidskrifter kommer att minska då flera titlar kan komma att läggas ned eller minska i upplaga då det blir svårt att förnya och förnygra prenumerantstocken. Den viktiga mediemångfalden kan därför komma att minska.

Effekterna av förslaget kan alltså variera kraftigt beroende på hur det utformas. Kravet på vad samtycke innebär måste därför utredas närmare.

Den framtida digitala utvecklingen säkerställs genom att undvika onödiga administrativa bördor och att understryka en positiv användarupplevelse

Under senare år har svenska utgivare investerat stora belopp i utvecklingen av digitala affärsmodeller. De måste ha möjligheten att enkelt interagera med sina läsare, framför allt i den digitala miljön, för att motsvara läsarnas önskemål.

Även om den så kallade rätten att bli glömd (artikel 17), med en möjlighet att bli raderad ur en lång rad register, både är sympatisk och inte primärt avsedd för att försvåra journalistiskt arbete kan den få långtgående konsekvenser. I det liggande förslaget förefaller det vara oklart om denna rättighet även inkluderar digitala läsarkommentarer i redaktionell miljö. Om så är fallet skulle det kräva stora administrativa och ekonomiska resurser att hantera och radera vissa läsares egna kommentarer på uppdrag av denne – och kanske även av någon som denne kommenterar eller debatterar med.

Det förekommer tveklöst fall där personuppgifter insamlats för diffusa och omotiverade ändamål. De här personuppgiftshandlingarna kan kräva skärpningar i linje med de som föreslås i förordningsutkastet. Det får dock inte inverka menligt på informationssamlingar i databaser för legitima och berättigade ändamål, vilka representerar långsiktiga investeringar som helt skulle sättas i fara och hämma tillväxt och investeringsvilja.

Fortsatt utredning

Med föreliggande förslag är det svårt, gränsande till omöjligt att överblicka följderna för våra medlemmar. Då en dataskyddslagstiftning är en komplicerad väv av avvägningar mellan den enskildes självklara rätt till sitt privatliv och näringsidkares legitima rätt att utöva kommersiell verksamhet förordar Sveriges Tidskrifter en fortsatt utredning.

Slutligen vill vi nämna att remisstiden varit synnerligen kort och att vi hoppas på att få möjligheter att återkomma med fler synpunkter längre fram i processen.

Kerstin Neld

Vd Sveriges Tidskrifter